

БІЗНЕС-МОДЕЛЬ ЕФЕКТИВНОСТІ АВІАРЕЙСІВ В УМОВАХ ПАНДЕМІЇ

Степаненко Д.Ю., Хайнацький Д.Є.

Національний авіаційний університет, Київ

Науковий керівник - Дерев'яно Т.А., канд. екон. наук, доц.

Ключові слова: пандемія, авіакомпанія, бізнес-модель, авіарейс

Пандемія COVID-19 несподівано швидко змінила весь світ та зачепила майже всі сфери суспільного життя. Транспорт, а особливо авіаційний, одним з перших зазнав негативного впливу через такі фактори, як карантин, обмеження пересування, падіння попиту на транспортні послуги, погіршення економіки та ін. Тому зараз, дуже актуальними є дослідження ефективної діяльності авіакомпаній та аеропортів за новими карантинними правилами.

Дослідженням ефективності функціонування авіакомпаній та авіарейсів в умовах пандемії, а також антикризовим управлінням підприємств займалися такі науковці як: Соловей Н.В., Рибак О.М., Тимошенко О.В., Афанасьєва О. Б., Касьянчик В.Д., Каракуц А.М., Шершньова З.Є., Олесюк Є.А., Удалих О.О. та інші.

Метою дослідження є аналіз трансформації бізнес-моделей авіакомпаній в умовах пандемії, а також дослідження факторів впливу їх ефективності.

Зі збільшенням попиту на авіаційні перевезення збільшувалась і кількість авіакомпаній, тому з'явилися різні бізнес-моделі, які створили конкурентне середовище. Поняття «бізнес-модель» має декілька значень, але в загальному воно означає певну концептуальну модель компанії, яка слугує для опису принципів створення, розвитку та успішної роботи організації в економічному, соціальному, культурному та інших аспектах [1]. Більшість дослідників виокремлюють такі основні види бізнес-моделей авіакомпаній, як регулярні (мережеві), регіональні, чартерні, низькобюджетні («low cost carriers»), вантажні, консолідатори (експресперевізники) та «гібридні»[2]. Бізнес модель має великий вплив на ефективність авіарейсів через ключові аспекти, які має кожна з стратегій, а саме: співтовариство з іншими авіаперевізниками, організаціями, розподіл витрат, частота перевезень та різноманітність географічних сполучень, додаткові послуги, флот повітряних суден. З настанням пандемії, економічного впливу зазнали більшість авіакомпаній, особливо ті, які займалися пасажирськими перевезеннями. До карантинних обмежень, які мінімізують ефективність авіарейсів можна віднести: закриття кордонів, дотримання дистанції між пасажирами, масковий режим та температурний скринінг, необхідність довідок про тест на COVID-19, забороняється також традиційне харчування під час рейсів, продажі в duty free тощо. Ці чинники впливають на комфорт перевезень, а також слугують додатковими витратами для пасажирів.

З метою мінімізувати збитки, завдані пандемією, окремі оператори з авіаперевезень в Україні були змушені переглядати напрямки своєї діяльності та реконструювати повітряні судна під вантажні для здійснення перевезень гуманітарних вантажів, що допомогло операційно забезпечити діяльність компаній на період кризи. Сьогодні спостерігається критичне зменшення регулярних авіарейсів; переважно здійснюються чартерні рейси для туристів, які приносять основну частину заробітку авіакомпаніям. Такі тенденції здатні призвести до подальшого зменшення бізнес-активності в авіалогістиці, що матиме довготривалі наслідки для економіки всієї держави [3].

Для підвищення попиту деякі авіакомпанії та аеропорти заохочують пасажирів користуватися онлайн-реєстрацією та самостійною реєстрацією багажу, безконтактною оплатою товарів та послуг щоб зменшити можливі контакти з людьми.

В період пандемії найбільш актуальною для всіх без винятку авіакомпаній стає проблема мінімізації збитків, яка значною мірою залежить від витрат на ПС. Витрати на ПС складаються з витрат на:

- 1) Ангарне обслуговування та охорона.
- 2) Передполітне та післяполітне обслуговування ПС.
- 3) ПММ;
- 4) Виплати, пов'язані з орендою чи покупкою літака.

Як правило, орендні платежі – це платежі лізингу, які є більш ефективною формою оренди для дорогих транспортних засобів. Різноманітність моделей лізингу демонструє його гнучкість, яка є доцільною у сучасний турбулентний та переломний період розвитку авіації, коли залучення значних кредитних коштів стає майже неможливим.

Таким чином, ситуація на ринку авіаперевезень є досить складною на даний момент, для відновлення стабільного пасажиропотоку знадобиться не один рік старанної роботи. Прийнятою бізнес-моделлю авіарейсів під час пандемії є модель, яка базується оптимальному поєднанні бізнес-моделей авіакомпанії та моделі мінімізації витрат на авіарейси.

Список використаних джерел:

1. Крючков Я. П. Влияние бизнес-модели авиаперевозчика на эффективность: метод анализа среды функционирования. електрон. наук. фахове вид. 2018. URL:https://dspace.spbu.ru/bitstream/11701/13561/1/VKR_Kryuchkov_YAroslav_Petrovich.pdf (дата звернення: 19.03.2021)
2. Литвиненко Л. Адаптація бізнес-моделі авіакомпанії до умов глобального конкурентного середовища. Економічний аналіз. Національний авіаційний Університет. Київ, 2011. Вип.8. част. 2. С. 233-237. URL: <https://tinyurl.com/3wsczyz5> (дата звернення: 20.03.2021)
3. Наслідки епідемії COVID-19 та карантинних заходів для провідних секторів економіки України. Дослідження за результатами глибинних інтерв'ю з власниками та топ-менеджерами українських компаній. — Київ– Харків: Видавець О. А. Мірошніченко, 2020. — 188 с. URL: https://cpd.com.ua/ukr-eng%20covid-19_economics_ukraine.pdf. (дата звернення: 20.03.2021)